

הקליניקה לזכויות זקנים וניצולי שואה
דו"ח סיכום שנת
תשפ"ב

מבוא

כמדי שנה, אנו מתכבדים להגיש את דו"ח סיכום העבודה בקליניקה לשנת תשפ"ב (2021-2022). החל משנת הקמתה ב-2010, הקליניקה פועלת לקידום זכויותיהם של זקנים וניצולי שואה בישראל, בד בבד עם העלאת המודעות לנושא זה בקרב סטודנטים למשפטים. צוות הקליניקה פועל במודל ייחודי המשלב עורכי דין ועובדת סוציאלית המתמחים בתחום הזקנה, על מנת להעניק לפונים ולבני משפחותיהם מעטפת של תמיכה משפטית וסוציאלית וחיבור למקורות תמיכה נוספים בקהילה עבור הזקן ובני משפחתו.

הקליניקה מהווה מרכז לסיוע משפטי לאוכלוסייה זו, אליו פונים זקנים ובני משפחותיהם, וכן גופים וארגונים שונים העוסקים בתחום כאשר הם נתקלים בבעיה במיזוי זכויותיהם. השקפת העולם המנחה את הקליניקה היא כי על עולמות המשפט, הרפואה והרווחה לפעול כדי לאפשר לאדם הזקן לחיות בכבוד, לבטא ולממש את רצונותיו ולמצות את כישוריו. זאת בנוסף לסיפוק שירותי בריאות, רווחה והגנה ברמה הולמת.

הקליניקה מעניקה סיוע משפטי בעניינים משפטיים הנובעים מזקנה, בעיקר בתחומים הבאים: מיזוי זכויות או מחלוקות בין האדם לבין רשויות המדינה (משרדי ממשלה, רשות האוכלוסין וההגירה, שירותי הבריאות, המוסד לביטוח לאומי), אפליה על רקע גיל, פגיעה בזכויות צרכניות במסגרת עסקאות טלמרקטינג וזכויות ניצולי שואה. כמו כן הקליניקה מובילה זה מספר שנים, פרויקט חדשני לליווי בהליך הפלילי של זקנים נפגעי עבירה, שמטרתו הנגשת ההליך המשפטי, מיזוי זכויות נפגעי עבירה במסגרת ההליך הפלילי ומתן תמיכה רגשית לאורך ההליך.

אנו מצויים בשלהי משבר הקורונה, אשר בעקבותיו מתמודדת אוכלוסיית הזקנים בישראל עם השלכות בריאותיות, נפשיות וכלכליות מורכבות המצריכות מענים מערכתיים. אוכלוסיית הזקנים בישראל עלתה לתודעה הציבורית בעקבות הקורונה, אך זו השפיעה לרעה על הדימוי העצמי של האדם הזקן ועמדת החברה לגביו. בבואנו כקליניקה לסייע לאנשים בזקנה להשמיע את קולם ולעמוד על זכויותיהם, אנו מוצאים חשיבות יתרה בימים אלו לפעול לחיזוק מעמדם בחברה הישראלית.

אנו מתכבדים לשתף בסיכום זה את הפעילות הנרחבת והמגוונת של הקליניקה בשנה זו.

צוות הקליניקה תשפ"ב

צוות אקדמי:

ד"ר שירי רגב מסלם – מנחה אקדמית

עו"ס מוריה מנור גנים

עו"ד מוטי קדוש

עו"ד קרן צפרייר

צוות הסטודנטים:

מיארה ירדן

וופנר אביבה

איבניצקי איתן ארנסט

מילר טל

חן אמיר

אלפסי אסף

מקול נדב

טקאלה רותם

בית הלחמי יובל

נחום דוד

יוסף קשת

ברגר ג'ו

קימלמן ניצן

כהן גיל

דהן נדב

קרייטמן יהונתן

לסרי דביר

דוידסון ליאור

שוורץ עקביא

מזלתרים רותם

דותן בן

נבקש בהזדמנות זו להודות לעו"ס אדוה מסילתי אשר סיימה את תפקידה בשנת תשפ"ב. הערכתנו הרבה לאדוה על עבודתה המסורה ועל תרומתה המקצועית לפונים לקליניקה, לסטודנטים ולאנשי הצוות השותפים.

אנו מאחלים לה הצלחה רבה בהמשך הדרך.

זכויות ניצולי שואה

ייצוג בוועדות רפואיות:

במהלך השנים האחרונות הקליניקה פיתחה מומחיות משפטית וסוציאלית בייצוג פונים בוועדות רפואיות ברשות לזכויות ניצולי שואה לצורך העלאת אחוזי הנכות שלהם. יצוין כי הטיפול בפניות מהסוג הזה, מהווה ביטוי לגישה ההוליסטית של הקליניקה. הפונים מופנים אל הקליניקה לצורך טיפול בנושא מסוים וכחלק משיטת העבודה, העובדת הסוציאלית בקליניקה עורכת להם מפוי צרכים. בתהליך מזהים תחומים נוספים בהם נראה תת מיצוי זכויות והקליניקה פועלת מול הפונה ומשפחתו להגשת המידע ומימוש הזכויות המגיעות להם.

כך לדוגמא, הקליניקה פעלה להעלאת אחוזי הנכות של ניצולת שואה ערירית כבת 88. הפניה אל הקליניקה נעשתה לאחר משבר רפואי אשר הוביל לקשיי תפקוד וזאת לצד הכנסה חודשית נמוכה במיוחד. בזמן הפניה הייתה מוכרת ב- 63% אחוזי נכות והודות לתביעה שהגישה הקליניקה בשמה, הועלו אחוזי הנכות שלה ל-90% נכות בגין המחלות: תגובה נפשית לרדיפות ואוסטאופורוזיס. יתר על כן, הקליניקה הגישה בשם הפונה בקשה להעלאת הקצבה מטעמים סוציאליים מבוססי מבחני הכנסה (הגשת תביעה לתגמול מוגדל לרשות לזכויות ניצולי שואה), ובמהלך שנת תשפ"ב התקבלה החלטת הרשות בקשר לאותה בקשה, המגדילה את התגמול של הפונה בעשרות אלפי ₪ בשנה. בנוסף לכך, הקליניקה יזמה קשר עם עו"ס מתאמת טיפול לניצולי שואה בקופת החולים אליה משתייכת הפונה, ויחדיו פעלו להגשת בקשה לגמלת סיעוד. עקב כך הפונה מסתייעת היום בשירותי מטפלת מטעם הביטוח הלאומי אשר מסייעת לה בתפקודי היום יום. (בסיוע הסטודנטיות: רותם טקאלה ורותם מזלטרם).

ייעוץ לפונים בנוגע להטבות להן הם זכאים מהרשות לזכויות ניצולי שואה:

באופן שוטף הקליניקה יעצה לניצולי שואה ומשפחותיהם בנוגע להטבות נוספות להן הם זכאים מהרשות לזכויות ניצולי שואה ומארגונים שונים והדריכה אותם בנוגע לאופן קבלת ההטבה, בכלל זה: הנחה בארנונה, הטבות כספיות חודשיות לניצולים המוכרים בדמנציה, קבלת סיוע נפשי, תיווך מול גופים המעניקים סיוע (ליווי לבדיקות רפואיות), קבלת משקפי ראייה וכן קבלת תגמול מוגדל לפי הכנסה בשל מצב סוציאלי בהתאם למבחן הכנסות (בסיוע הסטודנטים: טל מילר וארנסט איתן איבניצקי).

הצעה ליעול הליך ההכרה בהטבות נוספות לניצולי שואה חולי דמנציה

בעקבות פניות שנתקבלו לסיוע במיצוי זכויות מול הרשות לניצולי השואה, זיהינו קושי בקרב ניצולי שואה אשר אובחנו בדמנציה לממש את ההטבות הנוספות המגיעות להם בשל הליך מסורבל. לאור זאת, הקליניקה פעלה לניסוח הצעת ייעול שהוגשה לשולחנה של השרה לשוויון חברתי האמונה

על הרשות לזכויות ניצולי השואה. במטרה לחולל שינוי, כללה הצעת הייעול: הצעה להנגשת מידע באמצעות מידעון אודות ההטבות הייחודיות למוכרים בדמנציה; בקשה לאיחוד הדיונים בוועדות המטפלות בהכרה בדמנציה ובהטבות הנלוות לשם צמצום זמני טיפול וחסכון במשאבים; מתן הקלות בירוקרטיות לניצולי שואה עם דמנציה המתגוררים במוסד סיעודי; הכנת טופס בקשה ייעודי לניצולים אשר מבקשים לממש את ההטבות הנלוות להכרה. (בשיתוף הסטודנטיות: רותם מזלתרים ורותם טקאלה)

העסקת עובדים זרים בסיעוד

זכויות מול רשות האוכלוסין וההגירה

גם השנה, המשכנו לפעול לייצוג זקנים אל מול רשות האוכלוסין וההגירה מתוך הכרה כי רשות זו משפיעה באופן ישיר על האפשרות של זקנים רבים לקבל טיפול ראוי בביתם. לדוגמא, הקליניקה ייצגה בני זוג בגילאי ה-80, אשר העסיקו מטפלת זרה בגין מצבה הסיעודי של הגברת. הבעל פנה אל הקליניקה לאחר שהמטפלת הודיעה על סיום עבודתה ונגלה בפניו קושי בנוגע להזמנת מטפלת חדשה מחו"ל כפי שהעדיפו בני הזוג. על פי נוהל העסקת עובדים זרים בסיעוד, הזמנה נוספת של מטפל מחו"ל מותנית בהעסקתה מחדש של המטפלת הקודמת אצל מעסיק אחר וכן היא מתאפשרת רק בתום שנה מיום עזיבתה של הראשונה את המטופל. ניסיונותיהם של בני הזוג למצוא מטפלת חדשה מתוך מאגר המטפלים הקיים לא צלח בשל דרישות שכר גבוהות ותנאי העסקה לא אפשריים שדרשו מהן מטפלות "ותיקות". מאחר ולא הצליחו לאתר מטפלת מתאימה, נטל הטיפול והדאגה הונחו על כתפיו של הבעל אשר גם הוא סובל מבעיות רפואיות ואינו ערוך לטיפול סיעודי באשתו. בשל כך, הקליניקה פנתה במכתב למטה רשות האוכלוסין וההגירה בבקשה למתן היתר חריג להזמנת עובד זר מחו"ל. בעקבות המכתב אישרה הועדה המקצועית את הבקשה. כך נחסכה עוגמת נפש נוספת לבני הזוג וניתנה להם חירות בבחירת המטפלת אשר תתאים לצרכיהם וליכולותיהם הכלכליות. (בסיוע הסטודנטים: נדב דהן ואסף אלפסי).

בחינת הרגולציה של עובדים זרים בסיעוד מנקודת מבטם של הזקנים הסיעודיים

בסוף שנת תש"ף זכתה הקליניקה במענק מחקר מטעם מרכז האימפקט לחקר הזקנה והגילנות, הפועל בבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר-אילן. בעקבות הזכייה במענק, במהלך שנת תשפ"א התחילה הקליניקה בביצוע המחקר, ובמסגרת זו ערכה ניתוח פסיקה בנושא וקיימה ראיונות עם אנשים זקנים המעסיקים עובד זר בסיעוד. בשנת תשפ"ב נמשכה והושלמה עבודת איסוף

המידע, במסגרתה מיפתה הקליניקה את כלל נהלי רשות האוכלוסין וההגירה אשר עוסקים בהעסקת עובדים זרים בסיעוד, וכן ריכזה וניתחה את כל דיוני הוועדות השונות בכנסת בעשור האחרון אשר עסקו בנושא זה. לאחר מכן, נוסח דו"ח אשר סיכם את מסקנות המחקר והציע הצעות לשינוי המדיניות הנוהגת בתחום. בהמשך לכך, נוסחה על ידי הקליניקה הצעת חוק אשר נועדה להתמודד עם הצורך בפיקוח על העובדים הזרים השוהים בבתי המעסיקים, וכן החל להירקם שיתוף פעולה עם עמותת "מטב" – אחד הארגונים הגדולים בישראל העוסק בתחום סיעוד קשישים בישראל. מטרת שיתוף הפעולה היא לשפר את רמת המקצועיות של העובדים הזרים בענף הסיעוד באמצעות ביצוע הכשרות מקצועיות – צורך אשר עלה באופן בולט במחקר שערכה הקליניקה (בשיתוף הסטודנטים: דביר לסרי, דוד נחום, נדב דהן ואסף אלפסי).

זכויות מול מערכת הבריאות

זכות לקבלת מכשירי שיקום וניידות:

הקליניקה ייצגה פונה מבוגרת אשר מאובחנת בדמנציה וזקוקה למכשיר ניידות על מנת שיתאפשר לה לצאת מביתה. לאחר שמשד הבריאות דחה את בקשתה לקבלת המכשיר המבוקש, שלחה הקליניקה מכתב התראה מפורט, ובעקבותיו גם הגישה ערעור על החלטת הדחייה לבית הדין לעבודה. בדיון שהתקיים בנושא בפני בית הדין לעבודה, הוחלט בהסכמה על נקיטה במהלכים שונים על ידי הצדדים לשם קידום זכויותיה של הפונה. (בסיוע הסטודנטים: ירדן מיארה ונדב מקול).

הזכות לקבלת פיצויים בגין רשלנות רפואית

באמצעות הלשכה לשירותים חברתיים באחת מערי המרכז, הועברה לטיפולנו פניה של אישה כבת 70 הסובלת מבעיות בריאותיות רבות. לפני מספר שנים עברה הגברת טיפול שיניים שבוצע ככל הנראה באופן רשלני וכתוצאה מכך היא סובלת מכאבים ואורח חיים נפגע. הגברת פנתה לטריבונל המפקח על רופאי השיניים בישראל אשר פסק לה פיצוי חלקי בגין כאב וסבל. הגברת אף ערערה על פסיקת הטריבונל אך הערעור נקטע ללא הכרעה. צוות הסטודנטים בדק מהן זכויותיה החוקיות של הגברת אל מול רופא השיניים ואל מול הטריבונל המפקח וכן פעל לניהול משא ומתן להגדלת הפיצוי המגיע לגברת. בתום עבודת מחקר משפטית, מצאו לנכון הסטודנטים לדרוש את תשלום הפיצוי בתוספת ריבית והצמדה דבר אשר יביא לעלייה משמעותית בסכום אותו תקבל הגברת שעשוי לסייע לה במימון טיפולי שיניים שיקומיים. (בסיוע הסטודנטים: ליאור דוידסון ויהונתן קרייטמן).

הונאות טלמרקטינג וצרכנות כנגד זקנים

גם השנה המשיכה הקליניקה לשמור על זכויותיהם של זקנים בעסקאות טלמרקטינג וצרכנות. כך למשל, הקליניקה טיפלה בפנייתה של ניצולת שואה בשנות ה-90 לחייה לאחר שנעקצה ע"י חברת טלמרקטינג מוכרת. הקשישה מעוטת יכולת כלכלית, מתגוררת בדיור עמידר. החברה מכרה לה שלל מוצרים שאין לה בהם צורך ומעולם לא ביקשה לרכוש אותם. הקשישה אינה דוברת עברית ועל כן הקשר עמה התקיים באמצעות מתנדב ועובדת סוציאלית משירותי הרווחה אשר דוברים את שפתה. כדי לאמוד את היקף ההונאה שבוצעה כלפי הקשישה, הקליניקה בדקה את החיובים מול חברות האשראי. בנוסף לכך, צוות הקליניקה ערך ביקור בביתה של הגברת במסגרתו תיעדו הסטודנטים את המוצרים הרבים שנשלחו אל הקשישה. בהמשך לכך, הסטודנטים ערכו מחקר משפטי אודות מהות ההונאה, והפרת סעיפי החוק הרלוונטיים. לבסוף, הסטודנטים כתבו מכתב התראה לחברה ודרישת תשלום, ולאחר שזה לא נענה הקליניקה הגישה תביעת חוב למפרק. (בסיוע הסטודנטים: גיל כהן ואמיר חן).

קידום זכויות נפגעי עבירה זקנים בהליך הפלילי

הקליניקה המשיכה גם השנה לקדם את זכויות נפגעי עבירה זקנים בהליך הפלילי – תחום התמחות ייחודי מסוגו בישראל. השנה, הוזמנה הקליניקה לקחת חלק במסגרת דיוני הצוות להנגשת ההליך האזרחי לנפגעות ונפגעי עבירה, אשר כונס על ידי משרד המשפטים. בעזרתו של ד"ר עומר פלד מהפקולטה למשפטים, הגישה הקליניקה נייר עמדה אשר עסק בחסמים העומדים בפני נפגעי עבירה זקנים, והציגה את נייר העמדה לצוות בדיון שהתקיים בנושא. כמו כן, השתתפה הקליניקה בקבוצת מיקוד שנועדה אף היא לדון באותו נושא.

במסגרת הפרויקט הקליניקה גם טיפלה במספר פניות של נפגעי עבירה זקנים, אשר בחלקן עסקו בסכסוכי שכנים שכללו אלימות פיזית ומילולית כנגד הפונים המבוגרים ורכושם. במקרים אלו עורכת הדין והעובדת הסוציאלית בקליניקה קיימו שיחות טלפוניות עם הפונים במהלכן נתנו מידע על ההליך והזכויות הקיימות בו לנפגעי העבירה. בנוסף, במסגרת השיחות ניתן תוקף לפגיעה הפיזית והנפשית שהתרחשה בעקבות העבירה, בשילוב תמיכה והפניה לסיוע נפשי לחיזוק תחושת הביטחון וההתמודדות עם הטראומה.

הליך חידוש רישיונות נהיגה לאזרחים ותיקים

בשנת הלימודים הנוכחית קיבלה הקליניקה מספר פניות של אזרחים ותיקים אשר נתקלו בקשיים רבים בהליך חידוש רישיון הנהיגה שלהם לפי תקנות משרד התחבורה. הפונים רובם ככולם הלינו על תפקוד המרב"ד – המכון הרפואי לבטיחות בדרכים. גוף זה אמון מטעם משרד הבריאות על ביצוע בדיקות כשירות וחידוש/פסילת רישיונות נהיגה על רקע בריאותי. מרבית התלונות עסקו בזמני הטיפול במרב"ד אשר הינם ארוכים באופן קיצוני; משך הזמן הממוצע לקביעת תור הינו 4 חודשים ויותר; כמו כן, אין שקיפות לגבי קבלת ההחלטות המתקבלות כנגד חוות דעת של רופאים מומחים מהקהילה; דרישה לתשלום סכומי כסף גבוהים מאוד כחלק מההליך. (לדוגמה: עבור אגרת ערעור על החלטת המרב"ד ידרש הנבדק לשלם מעל 1,000 ₪). יתרה מכך, אזרחים ותיקים מתבקשים לבצע הליך זה מדי 2-5 שנים. מתוך הבנה כי מדובר בתופעה המשפיעה באופן מהותי על ציבור האזרחים הוותיקים המבקש להמשיך ולהתנייד ברכב הפרטי כל עוד מצבם הבריאותי והתפקודי מאפשר זאת הקליניקה שמה לה למטרה לפעול לשיפור ההליך.

לשם כך, הקליניקה סייעה יחד עם המוקד לאזרחים ותיקים לפונים אשר מצויים זה חודשים ארוכים בהליך חידוש הרישיון. שיתוף הפעולה הביא לקיצור משמעותי של זמני הטיפול, וסיפק מענה מידי למצוקתם של הפונים.

בנוסף לכך, הקליניקה פועלת גם לשינוי מדיניות בנושא. לשם כך, הקליניקה הגישה נייר עמדה לוועדה הרלוונטית בכנסת ישראל אשר דנה בליקויים בפעילות המרב"ד. הקליניקה התמקדה במסמך זה באתגרים הייחודיים הניצבים בפני אזרחים ותיקים והצורך במתן מענים מתאימים והולמים. כמו כן, הקליניקה פנתה אל לשכת השרה לשוויון חברתי מירב כהן האמונה על רווחתם של האזרחים הוותיקים במטרה להעלות למודעות את הקושי עמו מתמודד ציבור זה בהליך חידוש רישיון הנהיגה (בשיתוף הסטודנטים: גיל כהן ואמיר חן).

העלאת מודעות והנגשת מידע

כנס לציון יום הזיכרון לשואה ולגבורה

הקליניקה ממשיכה במסורת רבת שנים לשימור והנצחת זיכרון השואה באמצעות מפגש בין אישי עם ניצול שואה וסיפור עדותו. השנה היה לנו הכבוד לארח את הגב' ארטמיס מירון (שורדת אושוויץ, מדליקת משואה) אשר חלקה עם סטודנטים מכל מערך הקליניקות את סיפורה האישי וכן ידע ייחודי

על שואת יהודי יוון. סטודנטים וקלינאים שיתפו בחוויה המשמעותית שלהם בעקבות עדותה של ארטמיס והביעו הכרת תודה על הזכות לשמוע את סיפורה ממקור ראשון.

העברת הרצאות לאנשי מקצוע

גם בשנה זו, העביר צוות הקליניקה הרצאות לאנשי מקצוע בנושאים שונים:

כחלק ממערך ההכשרות של העובדים הסוציאליים מטעם המנהל לאזרחים ותיקים במשרד הרווחה, הרצתה העובדת הסוציאלית של הקליניקה מוריה מנור גנים, בפני עובדים סוציאליים בדוירים מוגנים בנושא "עבודת העו"ס עם ניצולי שואה בדויר המוגן". ההרצאה ביקשה להרחיב את נקודת המבט של העובדים הסוציאליים במפגש עם דיירים ניצולי שואה וכן ניתנו במהלכה מידע ועדכונים רלוונטיים אודות זכויות וארגוני סיוע חדשים.

עו"ד קרן צפריר העבירה הרצאות בביה"ס לעבודה סוציאלית באוניברסיטת ת"א בנושא עבודה משולבת בין עורכי דין ועובדים סוציאליים, הרצאות בקורס להכשרת עו"ס לחוק ההגנה על חוסים, וכן הרצאה במסגרת תכנית ברוקדייל בנושא נפגעי עבירה זקנים.

הרצאות סטודנטים בקהילה:

כלל הסטודנטים בקליניקה העבירו הרצאות במגוון מוקדים לאזרחים ותיקים, בהם: דויר מוגן, מועדונים לקשיש, מרכזי יום, מועדוני עמ"ך. הסטודנטים עמלו רבות על ההרצאות במטרה להנגיש ידע רלוונטי לאוכלוסייה המבוגרת בשלל נושאים: זכויות ועדכונים חדשים לניצולי שואה, נפגעי עבירה זקנים במרחב הציבורי, מושגים בסיסיים בהעסקת עובד זר, סוגיות בהעסקת עובד זר מעמדת המעסיק, עסקאות הונאה כנגד קשישים, זכויות סבים וסבתות, רווחה נפשית בגיל השלישי ועוד.

בנוסף, הקליניקה המשיכה זו השנה השלישית את שיתוף הפעולה שלה עם חברת "יוניפר" - פלטפורמה דיגיטלית המיועדת לזקנים מרותקי בית המהווה תחליף למרכז יום ולמועדון חברתי. ההרצאות זכו לעניין רב (כ-60-50 משתתפים בכל הרצאה) ולתגובות חיוביות, אשר בהמשך להן הקליניקה טפלה בפניות של קשישים שפנו בעקבות ההרצאה. העברת ההרצאות אפשרה לסטודנטים להיחשף למגוון רחב של אנשים זקנים עם צרכים שונים ובגילאים שונים ולהדריך אותם במיצוי זכויותיהם.

חינוך הסטודנטים וחיפיתם לעולם הזקנה

בשנת תשפ"ב למדו בקליניקה כ-21 סטודנטים, אשר נחשפו ברובם לראשונה, לתחום הזקנה והזקנים בישראל. הסטודנטים נחשפו למגוון הרצאות, הן על ידי צוות הקליניקה, והן על ידי מרצים אורחים המומחים בתחומם. ההרצאות עסקו בין היתר בנושאים: גמלאות וקצבאות, זכויות ניצולי שואה, סוגיות בהעסקת עובדים זרים, דמנציה, בני משפחה מטפלים, צוואות ועוד.

בנוסף, ערכנו במהלך השנה שני סיורים בכדי לחשוף את הסטודנטים באופן בלתי אמצעי למציאויות החיים השונות של זקנים. את השנה פתחנו בסיור במועדון לאזרחים ותיקים בתל אביב בו התקיים מפגש ראשוני ושיח של הסטודנטים עם האוכלוסייה המבוגרת. כחלק מהסיור העביר עו"ד מוטי קדוש מהקליניקה הרצאה לסטודנטים ולבאי מרכז היום אודות עסקאות הונאה וטלמרקטינג.

בהמשך השנה, ערכו הסטודנטים סיור נוסף בדיור המוגן "בית יוליאנה" בהרצליה במטרה להכיר מסגרות דיור נוספות אשר מעניקות שירותים לאנשים זקנים בתפקודים שונים. במהלך הסיור הועברה לסטודנטים הרצאה על ידי העובדת הסוציאלית של הקליניקה בנושא "יציאה מן הבית בגיל המבוגר" על מנת להציג לסטודנטים את הנסיבות והאתגרים אשר עשויים להביא אנשים בגיל הזקנה לעבור מביתם, מרצונם או מחוסר ברירה.

דרך השילוב של השיעורים העיוניים, סיורי השטח והעבודה המעשית, הסטודנטים מפתחים רגישות חברתית כלפי אנשים זקנים וככלל מבינים את כוחו של המשפט ככלי לשינוי חברתי.